

Veselin Vukotić
www.vukotic.net

Miločer

Širenjem duha otvorenosti, slobode i kulture dijaloga, kao i duha okrenutog preduzetništvu i kreaciji, Miločerski razvojni forum postaje važno sidrište evropeizacije sistema vrijednosti u Crnoj Gori.

Završen je tradicionalni Miločerski razvojni forum. Ovogodišnja tema je bila **Balkan i EU**. Radi se o skupu koji ima tradiciju dugu 16 godina. Ne postoji skup na Zapadnom Balkanu sa dužom tradicijom. Ove godine tradicionalnom skupu je prisustvovalo blizu 500 učesnika, na 9 panela je učestvovalo 63 panelista i moderatora, održana su tri predavanja profesora iz Austrije, Italije i Slovenije. Gostovao je i Premijer Crne Gore, dr Igor Lukšić. Bilo je organizovano i 5 prezentacija kompanija i institucija. Radni jezici su bili crnogorski i engleski. Panelisti su pored domaćina bili iz svih bivših Republika Jugoslavije – Slovenije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Srbije, Makedonije, kao i iz Njemačke, Italije, Kanade,... čak i Japana. Skup je organizovan na principima najsavremenije organizacije sličnih skupova u svijetu, što su i javno potvrdili poznati profesori i ljudi iz biznisa međunarodnog ugleda. Ove godine su promovisana i rizična pravila organizacije: „panel počinje i završava tačno u sekundu“ i „trajanje diskusije do 7 minuta“. To je Forumu dalo ozbiljnost i otmenost, a uz to i živost i interaktivnost. Forum je manje-više korektno ispraćen u medijima, ne samo u Crnoj Gori.

Povodom skupa izašao je i časopis „**Entrepreneurial Economy**“ (Volume XVII), jedini međunarodni ekonomski časopis u Crnoj Gori, koji izlazi na engleskom jeziku, a izdaje ga UDG.

Forum je na početku uveo i posebnu nagradu – novčanu i plaketu – za onoga ko na kraju Forumu izjavi da nije ništa novo čuo, niti išta naučio. Zaista, treba biti toliko genijalan da od više od 60 panelista i predavača i nekih 70 diskusija ništa ne naučiti... Nije se niko javio... Istina, neke reakcije osoba koje nijesu učestvovala na skupu pokazuju da iduće godine tu nagradu treba dijeliti i onima koji nijesu učestvovali, već zamišljaju kako je tekao Forum. Zaista, samo drske neznalice i asocijalne osobe mogu omalovažavati ovakve skupove... Uostalom i te potezjenjivačke komentare možemo smatrati doprinosom ovog Forumu jer otkrivaju te „genijalce“, koje će, nadamo se, konačno neko i zaposliti, a ne samo angažovati za pisanje naručenih, primitivnih tekstova...

Forum je bio javan i važio je opšti poziv za svakoga. Teme su bile iz raznih oblasti. Eksperti takođe. To potvrđuje otvorenost Forumu i prema drugim strukama i prema ekspertima iz drugih sredina. Zrelost Crnogorske ekonomske škole se ogleda u otvorenosti i spremnosti da raspravljamo o pitanjima struke sa svjetskim ekspertima i na svjetskim skupovima i sa

istomišljenicima i sa neistomišljenicima. Pozivanjem profesora Jože Mencingera iz Ljubljane, kao vodećeg Kejnzijanca i promotera anti-liberalnog koncepta u regionu (iako smo prijatelji, potpuno smo suprotnih pozicija), željeli smo da ohrabrimo domaće protekcioniste da i oni dođu na Forum. Nije ih bilo... Naravno! Kao što kukavice pokazuju svoju hrabrost kukanjem, tako to i naši protekcionisti pokušavaju biti hrabri omalovažavanjem svega i svakoga.

Na skupu se ulazak Crne Gore u Evropsku uniju posmatrao kroz kontekst rješavanja problema *nezaposlenosti*. Zaista, nezaposlenost, posebno generacije od 16-24 godine postaje najveći problem, ne samo u Crnoj Gori i regionu, već Zapada kao cjeline.

Ulazak u EU sam po sebi neće riješiti taj problem, ali je nesporno da evropsko tržište stvara veće mogućnosti za nove projekte, nove kompanije, a time i novo zapošljavanje. Naglasak je na ekonomskom prilazu rješavanja problema nezaposlenosti, prije svega kroz ukidanje barijera biznisu i povećanju ekonomskih sloboda, a mnogo manje kroz preraspodjelu i državnu zaštitu i „pametne“ državne projekte.

Rasprave o ciljnoj funkciji kompanije su na neki način otvorena pitanja karaktera kapitalizma koji se razvija u regionu. Preovladavajući princip da je cilj kompanije profit sam po sebi, što razvija logiku ulaganja profita u neproizvodnu potrošnju i lično bogatstvo. To nije kapitalizam za koji se zalaže liberalna misao – preduzetnički kapitalizam ili Veberov racionalni kapitalizam, već je to više rentijerski i politički kapitalizam, socijal-demokratskog tipa. Cilj treba da bude **REINVESTIRANJE PROFITA** – ponovno ulaganje i širenje proizvodne ili uslužne osnove. Opet se dolazi do ambijenta za ulaganje... Zapravo, ekonomske slobode postaju ključna poluga za proizvodnju profita i zadržavanje profita u Crnoj Gori i regionu... Naravno protekcionisti se ježe na riječ sloboda, jer samo oni i država znaju šta svako od nas treba da radi. Demokratizacija biznisa – što više građana vlasnika biznisa je važnije od često lažne i vrlo skupe „demokratizacije“ politike i političkih partija.

Zaista, Forum je pokazao da se treba oslobađati diskusija o preovlađujućim i demagoškim pitanjima, biti mnogo životniji i bliži pojedincu, njegovoj slobodi i preduzetništvu. Tako je na skupu bilo više rasprava o markiranju domaćeg paradajza (kako da se njime napravi biznis), ili o genomici i bioekonomiji, zelenoj ekonomiji, ekonomiji arhitekture i građevinarstva i sličnim temama nego o kejnzijskim makroekonomskim politikama ili stereotipnim raspravama o ispolitizovanim ekonomskim pitanjima... Zaista, kada se raspava održava između ljudi koji razumiju idejne koncepte za koje se zalažu, onda se lakše dolazi do praktičnih prijedloga.

Posebno je potencirano da EU nije prostor. EU nije geografija! EU je sistem vrijednosti, način razmišljanja. Ulazak u EU je trenutak istine za svakoga pojedinačno, za svaku instituciju i državu u cjelini. Koliko god da EU ima problema – projekat EU ima budućnost.

EU je tržište za naše ideje, vještine i sposobnosti... Kako god, od filozofije tržišta se ne možemo osloboditi... Uz to, zatvorena, zaštitnička nacionalna država se u EU topi kao i snijeg na proljeće. Budućnost pripada više pojedincu i njegovom znanju, umreženim

kompanijama na globalnom nivou... Ne vidim da je presudno važna budućnost političkih partija, zatvorenih nacionalnih država,...., birokratije...

Naravno, jačanje ovih megaprocesa prolazi i prolaziće kroz novu dugoročnu tranziciju – ovog puta Zapada. Nijesam siguran da će ta tranzicija biti lakša od tranzicije Istoka – kroz koju još prolazimo.